

BYG•TEK

Et af dækslerne fra Tour de France blev stjålet fra Gråstenvej 44 i Aabenraa Kommune. Fotos: Hans Lykke Jensen.

Vild med dæksler

Ikke alle tænker over det. Men flere steder i landet prydes gadernes kloakker af dekorative kunstværker. Direktøren fra Randers Jernstøberi, Hans Lykke Jensen, har i mange år været dæksel-entusiast. Her udpeger han nogle af sine favoritter

Af Tine Maria Kristiansen

De ligger som mønter i asfalten. Runde metallåg med mønstre og motiver, som lukker af for byens brønde. Det er nok de færreste, der skænker kloakdæksler en tanke, men ifølge direktøren fra Randers Jernstøberi, Hans Lykke Jensen, er der mange flotte skatte at finde, hvis man kigger ned.

Selv betegner støberidirektøren sig som en 'drainspotter', som er det, man kalder en person, der scouter efter kloakkernes dekorative overflader. En interesse som, Hans Lykke Jensen forklarer, udspringer af hans arbejde, hvor han gennem 14 år har været med til at støbe mange forskellige dæksler.

Tour-dækslet

Et af de nyeste dækseldesigns, som også er blandt støberidirektørens favoritter, er en Tour de France-udgave, som blev produceret i forbindelse med, at verdens største cykelløb kom til Danmark i sommeren 2022.

Som en sjov detalje er dækslet designet med en gul pakning, der refererer til farven på løbets førertrøje, mens midten er dekoreret med et Tour-logo og den franske tekst 'Grand départ Copenhague Danemark 2022'.

Dækslerne blev lagt ud i asfalten forskellige steder i landet. Blandt andet på enkeltstartsruten i København, hvorfor Hans Lykke Jensen flere gange kunne skimte den gule farve fra Tour-dækslerne, da han så Jonas

Vingegaard og de andre ryttere suse forbi i sit TV.

Støberidirektøren synes generelt, det er en sjov idé at lave dæksler til store begivenheder som denne. Og da det er meningen, at de skal blive liggende i vejene mange år efter, peger Hans Lykke Jensen på, at de fremover vil være en slags historiske vidnesbyrd, der skal minde folk om dengang, Tour de France kom til Danmark for første gang.

Dog fortæller han, at det ikke er alle, der har fået lov at blive liggende. Siden de 45 kg tunge metalskiver blev lagt ud, er et af dækslerne i Aabenraa Kommune nemlig blevet stjålet. Heldigvis var der flere på lager, som kunne erstatte det forsvundne.

Den Standhaftige Tinsoldat

En anden af Hans Lykke Jensen yndlingsmotiver forestiller historien om 'Den standhaftige tinsoldat'.

Dækslet med 'Den Standhaftige Tinsoldat' ligger flere forskellige steder i København. Brønddækslet på billedet er fotograferet ved H.C. Andersen statuen på hjørnet af Rådhuspladsen og H.C. Andersens Boulevard.

H.C. Andersen-dæksler er generelt noget, der pryder mange veje og stier rundt omkring i landet, forklarer Hans Lykke Jensen. Både med portrætteringer af forfatteren selv og hans eventyr.

På dækslet med tinsoldaten er fortællingens etbenede hovedperson placeret i et detaljerigt mønster, hvor han lyser op som en lille, poleret og sølvfarvet mand, som står i kontrast til resten af skivens ellers matte og rustbrune overflade.

Også denne har vakt interesse blandt folk med lange fingre, fortæller Hans Lykke Jensen.

- Flere steder er tinsoldaten nemlig brækket af med en skruetrækker, fordi nogen rent faktisk har troet, at figuren var af tin, siger han og tilføjer, at tyvene nok er blevet skuffet, da hele dækslet er lavet af aluminium.

Hans Lykke Jensen er så glad for motivet med H. C. Andersens Tinsoldat, at han har fået lavet et cafebord af et overskydende dæksel til sin have.

Byvåben

Udover H.C. Andersen-motiver findes der også mange dæksler med byvåben. Tidligere var det et af de mest traditionelle motivtyper på kommunernes kloakoverflader. Og derfor synes Hans Lykke Jensen også, at de bør fremhæves.

Dog forklarer han, at der i dag er færre byvåben i asfalten end tidligere. Mange forsyningsselskaber er nemlig begyndt at overtage pladserne i jorden. Og netop det, synes dækselentusiasten, er ærgerligt, da et byvåben efter hans mening er meget mere interessant at se på end forsyningsselskabernes egne logoer, der ifølge ham egner sig bedre på et visitkort.

- Og så skal man heller ikke negligere betydningen af, at byerne har noget, de kan vise frem, som er særegent for dem, tilføjer han.

Hans Lykke Jensen synes, der er mange flotte dæksler med byvåben, hvilket gør det svært for ham at udpege en favorit. Dog fremhæver han et specifikt kloakdæksel, der ligger i Gentofte Kommune, som ifølge ham har fået en flot patina efter mange års slid fra dæk, bilos, sne, salt og regn.

Design-dækslet

Et andet dæksel, som Hans Lykke Jensen har valgt at fremhæve, er en specialdesignet udgave, som Designmuseum Danmark fik produceret hos

Randers Jernstøberi i forbindelse med en renovering af pladsen foran museumsbygningen i 2018.

- I stedet for almindelige kedelige dæksler ville museet gerne have sine egne, hvor der skulle være et dansk designikon på, som både er kendt i Danmark og i udlandet, siger han og fortæller, at det endte med at blive en PH-lampe, som mange danskere har hængende i deres hjem.

PH-lampen, som ses på dækslet, er tegnet af den danske designer Poul Henningsen, som lancerede sin første treskærmede lampe i 1926

Museet designede selv motivet ud fra en tegning, de i forvejen havde af lampen, som støberiets udviklingsafdeling derefter rettede til, så det passede til dækslet. Blandt andet blev der lagt forskellige niveauer ind, som både gør overfladen mere skridsikker og får designikonet til at træde tydeligere frem.

100-års jubilæum

Randers Jernstøberi blev grundlagt i 1916 og har i dag salg af kloakstøbegods som sin hovedaktivitet. Til virksomhedens 100 års jubilæum producerede støberiet sit eget dæksel, som også er en hyldest til lokalområdet i Randers. Foto: Hans Lykke Jensen.

Det sidste dæksel, som Hans Lykke Jensen har valgt at hive frem, er Randers Jernstøberis eget dæksel, som blev lavet, da virksomheden kunne fejre sit 100-års jubilæum i 2016. Dette blev dekoreret som en hyldelse til den jyske by, hvor støberiet alle årene har ligget. På dækslet kan man derfor se illustrationer af ikoniske figurer, der kendetegner Randers som by.

Blandt andet statuen af Den Jyske Hingst, ridderen Niels Ebbesen, kuplerne, der huser Randers Regnskov, og en kano, som sejler på Gudenåen. I midten er støberiet også selv repræsenteret med en lille smeltedigel.

Hans Lykke Jensen er egentlig uddannet blikkenslager, hvorfor han førhen gik og kiggede opad efter tagrender og kviste. Det ændrede sig, da han for 14 år siden startede på Randers Jernstøberi og i stedet begyndte at kigge nedad.